

BIJ DE BOEREN

NIKO BAGRATIONI
NIKO DE BOER

BIJ DE BOEREN

HERINNERINGEN

© 2020 A. Djavakhadze / Uitgeverij U2pi

Titel: Bij de Boeren

Auteur: Niko Bagrationi (Niko de Boer)

Vertaling: Artchil Djavakhadze

Redactie: Tineke en Hans Hagen

Uitgever Nederland:

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: JouwBoekdrukkerij.nl

ISBN: 978-90-8759-949-2

NUR: 302

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

DEEL EEN

De schoonheid en de wonderen van de natuur en de geheimen van hemel en aarde hebben mij al van jongs af gefascineerd. Ik vond het vaak spannend om de wereld om mij heen te beleven en zelf te ervaren hoe die in elkaar zat. Tegelijkertijd wilde ik graag voldoende kracht hebben om de boze reus met negen hoofden te kunnen bestrijden en om de aarde het goede te brengen.

Mijn bejaarde opvoedster Tinatin wist mijn wensen dagelijks met haar prachtige sprookjes en legendes te voeden.

Mijn opvoedster was vroeger tegelijk met mijn tantes opgegroeid. Ze luisterde naar hen wanneer ze hun huiswerk maakten en literaire passages hardop voorlezen. Ze kende het onsterfelijke epos van de beroemde dichter Sjota Roestaveli¹ beter uit het hoofd dan de tantes. Ze raakte gefascineerd door de personages van dit epos. Ze discussieerde samen met haar jonge dames over de personages, maakte haar mening kenbaar ... Ze was zelfs verliefd op de held Tariël ...

¹ Sjota Roestaveli was een Georgische dichter uit de 12^e eeuw. Zijn werken behoren tot de klassiekers van de Georgische literatuur. Hij is de auteur van "De ridder in het pantervel", een Georgisch nationaal epos.

Sjota Roestaveli

Mijn opvoedster wist haar verhalen zo vloeiend en liefdevol te brengen dat het leek alsof er een beekje fluisterend voortkabbelde. Er zat zoveel emotie en mysterie in haar stem dat ik er 's nachts nauwelijks van kon slapen, en mijn hart ging uit naar de vreemde gebieden die mijn opvoedster me beschreef.

Na het luisteren naar ieder sprookje beloofde ik mezelf dat ik ooit naar die landen zou gaan waar ik naar verlangde en zo haar geliefde held Tariël zou worden. Maar ik wist dat ik nog moest groeien, een man worden, kracht en kennis moest vergaren, en dat zou nog heel lang gaan duren, omdat ik pas vijf jaar oud was en dit het laatste jaar was dat ik met mijn geliefde opvoedster doorbracht. Altijd stond ze met een mooi sprookje en met heerlijke Georgische druivenhapjes – tsoertsjchela's voor me klaar.

Mijn opvoedster verwende me. Ze beschermde me tegen de aanvallen van mijn oudere broers, maar stond machteloos tegenover de wil van mijn vader en ze barstte in tranen uit toen ik van haar rok werd losgetrokken en daarna, samen met mijn oudere broer, aan een andere, strenge opvoeder werd overgedragen.

Vorbij waren de sprookjes, de zoete dromen en ook de tsoertsjchela's. De opvoeder en zijn assistenten begonnen rigoureuus aan een opvoeding om een man van ons te maken: naast lezen en schrijven leerden ze ons hoe we paard moesten rijden, een geweer moesten gebruiken en allerlei moeilijkheden moesten aanpakken.

Tariël, de ridder in het pantervel

Ik toonde een goede vaardigheid in het geweschieten. Al snel waren mijn ogen en handen zo goed getraind dat ik de

vliegende vogel niet miste. Ik vond het leuk en hield van deze oefening, ik probeerde mijn best te doen, en mijn mentor Zakro bewonderde de snelle vooruitgang van mijn vaardigheden.

Onze training verliep elke dag op dezelfde manier, en dus ging het ons al snel tegen staan.

De enige lichtpunten in ons monotone leven waren de kerkelijke feestdagen, waarop we naar de stad Mtscheta of naar het oude dorp Tsilkani gingen.

Samen met al onze knechten togen we naar het kerkelijke feest. Ossenkarren met geschenken en donaties voor de kerk werden vooruitgestuurd, samen met alles wat wij als familie nodig hadden.

De voorbereiding van de reis liet mijn oudere broer onverschillig, maar ik vond het heel spannend, ik wilde alles weten en bemoeide me overal mee. Soms liep ik naar de kamers van mijn jonge tantes, soms ging ik naar de stal, waar de paarden werden schoongemaakt en zadels en teugels in orde werden gemaakt.

Uiteindelijk rapporteerde ons hoofd van de huishouding aan mijn vader dat alles voor de reis gereed was. De langverwachte dag werd meestal op zaterdag gepland, zodat we op tijd waren om de zondagdienst bij te kunnen wonen.

Familie Nikoloz Bagration-Mukhraneli

Voor mijn oma en mijn moeder werden de beste, meest brede ossenkarren uitgekozen, zodat ze deze op hun gemak konden vullen. Er werden ook matrassen en kussens op gelegd en dan met dekens bedekt. Over de kar werd een tapijt gespannen. Voor zo'n versierde kar werden de twee beste buffels gespannen. De buffels waren zo goed gewassen en geboend dat ze gloeiden als een zwarte barnsteen.

De karren werden gemend door kleurrijk uitgedoste koetsiers met naast hen op de bok 8 tot 10-jarige zweepjongens.

Mijn mooie moeder besteede de kar als eerste en daarna werd mijn grootmoeder Tamar, bijna op handen gedragen, op de kar gezet. Toen ze zich comfortabel hadden geïnstalleerd, ging deze kar als eerste op weg vanaf de trappartij.

De rest van de bedienden die mee moesten gaan, haastten zich naar de andere karren die verder weg van de trap stonden, om het voorste rijtuig te volgen, uiteraard op een gepaste afstand.

Eens, bij het begin van zo'n reis, stonden wij onder leiding van mijn vader in vol ornaat klaar bovenaan de trap: gekleed in de karmozijnrode nationale Georgische tsjocha-jassen, met dolken en zwaarden op de taille en korte geweren op onze schouders.

De paarden werden voorgeleid. Voor mijn vader was een mooi zwart reispaard in gereedheid gebracht die vol trots op zijn mooie benen liep, fronste en zijn grote ogen rolde, alsof hij iemand zocht die op hem durfde te zitten. De twee paardenknechten konden zijn hoofd maar amper vasthouden. Mijn vader liet hem echter geen tijd om te reageren. Hij liep de trap niet af, maar boog zich voorover en sprong vanaf het bordes in een keer op het paard. Hij trok de teugels zo hard aan dat het paard meteen voelde wie zijn meester was. De paardenknechten sprongen opzij en het paard steigerde, maar mijn vader hield hem in toom en galoppeerde door de tuin.

Giorgi Bagrationi, de vader van Niko

Ekaterine Aleksis-Meskhishvili, de moeder van Niko

Zowel de paardrijder als het paard lieten het publiek dat bestond uit edelen en knechten die lange tijd als dienaren van de grote landheer werden beschouwd, genieten van de show. Behalve onze opvoeders waren er ook nog minstens twintig edelen. Iedereen was prachtig gekleed en gewapend. Ze haastten zich naar hun paarden om mijn vader te vergezellen.

Uiteindelijk was het onze beurt. Ik popelde van ongeduld. Voor mijn ogen flitste het prachtige gezicht van de held Tariël, het leek alsof ikzelf Tariël werden ik, net als dit heldhaftige personage, mijn hengst in galop kon brengen.

Terwijl ik zo een beetje wegdroomde, greep Zakro me plotse-ling beet, zette me achterop zijn paard en beviel me om zijn riem goed vast te houden; hij spoorde zijn paard aan en wij gingen samen met mijn broers en andere opvoeders n achter mijn vader aan om ons bij hem te voegen.

Ik moet bekennen dat ik tijdens deze aparte galop niet zozeer van spanning als wel van angst trilde. Ik was bang van het paard te vallen en Zakro keek geen enkele keer achterom om te zien hoe het met me ging. Maar ik schaamde me om hem te vertellen dat ik bang was, zodat ik de hele weg heb gereisd zonder mijn angst te uiten.

Door zulke strenge maatregelen werden we onder alle omstan-digheden getraind in volharding en uithoudingsvermogen.

Toen ik later zelfstandig door het leven ging, heb ik meermaals met dankbaarheid terug gedacht aan mijn strenge maar nog steeds geliefde mentor Zakro, die me altijd probeerde te laten denken dat een man, vooral een prins, naar zijn mening, een echte held moet zijn.

Zakro zelf, breedgeschouderd en heel sterk, was onverzettelijk en onbevreesd. Hij werd beschouwd als de rechterhand van mijn vader. Mijn vader was voor zijn zaken vaak van huis en dan bestuurde Zakro de hele huishouding.

Wij reden stapvoets - mijn vader, een zeer beleefde man, vond het ontoelaatbaar om vrouwen in te halen en op de weg stof te doen opwaaien, vooral als het ging om zijn moeder, zussen, vrouw en kinderen, dus hun rijtuigen bleven voorop rijden.

Na anderhalf uur kwamen we bij de prachtige Svetitschoveli-kathedraal. Deze is al vijftien eeuwen getuige van het grote lijden van het Georgische volk en zijn grootheid weet in tijden van nood vaak de harten van Georgiërs te raken.

Deze keer woonden we op zondag de kerkelijke feestdag bij.

Toen de liturgie tegen het einde liep, begon de bisschop, met zijn hele congregatie, hulde te brengen aan mijn grootvader Nikoloz (helaas heb ik mijn opa nooit gekend, hij stierf kort voor mijn geboorte) en de herinnering aan Irakli, de jongere broer van mijn vader. Irakli was een regimentsofficier van Nizjgorod en werd gedood door een jaloeise officier van hetzelfde regiment.

Irakli was verloofd met een vrouw van familie Jorjadze. Na de verloving vertelde hij dat opgetogen aan zijn vriend Tsereteli. Maar Irakli had niet kunnen bevroeden dat die vriend zijn rivaal zou zijn. Door een vlag van jaloezie bevangen trok Tsereteli onmiddellijk zijn revolver, schoot Irakli neer en doodde hem ter plaatse.

De voortijdige dood van een mooie vierentwintigjarige man ontnam de nog steeds sterke en krachtige tweeënzestigjarige

Nikoloz de vreugde van zijn leven. De dood van zijn zoon speelde in dezelfde tijd als financiële perikelen die op heel zijn gezin drukten en die ik later zal bespreken.

Na de herdenkingsdienst gingen we naar de abdis van het St. Nino klooster, om haar te zien en een zegen van haar te ontvangen. De abdis Nino, in het burgerlijke leven prinses Amilakhvari, was via haar echtgenoot familie van mijn moeder. Ze was een zeer intelligente, goed opgeleide vrouw en na haar weduwschap leidde ze een strikt ascetisch leven. Zij beheerde de zaken van het klooster uitstekend, met veel respect en genegenheid zowel van de nonnen alsook van de bewoners van de dorpen rond Mtscheta.

In het klooster was een damesschool gevestigd met een puur Georgische signatuur, waar de meisjes, ongeacht hun stand en status, een goede opleiding en opvoeding kregen en waar ze werden voorbereid om waardige moeders te worden.

Wij bleven drie dagen bij haar. Al deze tijd werden wij bijzonder verwend. Geen enkele cel van het klooster bleef gespaard van ons kinderlijk lawaai. In deze cellen kregen wij constant allerlei lekkers toegestopt - tsoertsjchela's, honingkoekjes, rozijnen en heerlijke warme nazuki-broodjes, maar bovenal genoten we ervan om even verlost te zijn van het scherpe oog van onze opvoeder en zijn meedogenloze strengheid.

Het mannelijke gevolg van mijn vader had niet het recht om binnen de muren van het klooster te komen. Dus sloegen ze een tent op in de buurt van het klooster en verspilden geen tijd - zij gingen feestvieren en slaagden erin om een zurna-fluitspeler te vinden. De harde dansgeluiden bereikten het gehoor van de oude Nino. Blijkbaar vond ze het niet leuk, omdat veel van de

jonge vrouwen in het klooster tot non gewijd waren en hun verlangen naar het echte leven opnieuw kon worden opgewekt, maar de abdis bleef om een of andere reden zwijgen. Mijn vader wilde ook niet de eeuwenlange traditie om bij de muren van het kloosterfeest te vieren verbieden.

Het feest was voorbij. De zalige, zorgeloze tijd was als magische minuten voorbijgegaan. We moesten terug naar huis en studie, wat betekende dat we geen plezier meer konden maken. Nadat we de zegen van de bisschop en van Nino hadden ontvangen, gingen wij naar huis met inachtneming van alle regels en etiquette.

Thuis hervatten we onze mentale en fysieke trainingen. Die laatste maakten me snel moe en uitgeput. Ik was een zwak kind en was vaak ziek. Tussen alle mooie familieleden werd ik als het lelijke eendje beschouwd. Mijn ouders steunden mij ook niet echt. Dit drukte een zwaar stempel op mijn ziel, die altijd naar warmte en genegenheid op zoek was. Dat is de reden waarom ik, met een paar smoesjes, mijn opvoedster opzocht om door haar omarmd en geliefkoosd te worden.

Zij wist dat ik geestelijk weer in balans moest komen. Er was niemand anders bij wie ik terecht kon om mijn verdriet mee te delen.

Mijn moeder was altijd bezig. Zij stond zwaar onder druk om de familieleden en vrienden van mijn vader te ontvangen, die vanwege de oude traditie van gastvrijheid constant de grote zalen van ons huis vulden. Mijn moeder had, zoals ik al zei, niet alleen geen tijd voor ons, maar we zagen haar ook zelden. 's Morgens presenteerden wij ons samen met onze opvoeders bij onze ouders, kusten moeder en vader de hand, beantwoordden

vervolgens steeds dezelfde vragen - over gezondheid en onderwijs, en gingen aan de andere kant van de tafel zitten wachten op een kopje melk. We kregen geen thee, die was alleen voor grootmoeder en voor zeer gerespecteerde gasten. Wij jongens kregen, afhankelijk van de tijd van het jaar, sjasliek, geroosterde big en verse vis - zalm, die veel voorkomt in de rivier Ksani, vooral in de lente wanneer ze kaviaar leggen bij de bron van de rivier.

Mijn vader was een afstammeling van een oude familie en een afstammeling van de koningin, in de lijn van koning Archil, die zijn laatste dagen in Rusland doorbracht in de tijd van tsaar Peter de Grote. De zoon van koning Archil - Alexander Bagrationi², jeugdvriend van Peter de Grote, eerste generaal der Artillerie (Feldzeugmeister) van het Russische leger, nam aan de zijde van Peter de Grote deel aan de slag om Poltava. Tijdens deze strijd was hij gevangengenomen, waarna hij tien jaar doorbracht in de vesting van Stockholm om na zijn vrijlating, onderweg naar St. Petersburg, te sterven.

Mijn vader diende in het leger van de Russische koning, was adjudant van generaal Oglobzhio (Oglobzjio), bracht de hele Kaukasische oorlog met hem door, maar moest zijn baan in de rang van poroetsjik (luitenant) opgeven vanwege gezinsomstandigheden.

² Zoon van de Georgische koning Artsjiel II (Archil II). Hij was samen met de Russische keizer Peter de Grote in Nederland. In 1697 woonden zij in een huis in Zaandam. Hij heeft zich in Nederland in de krijgskunst laten onderrichten en onderhield nauwe contacten met vooraanstaande Nederlandse staatslieden, in het bijzonder met Nicolaas Witsen, de burgemeester van Amsterdam.

Alexander Bagrationi

Mijn vader vertelde dat na een nederlaag van het Turkse leger de Turkse generale staf, die onder het bevel stond van de Engelsman Williams, weigerde voor onze opperbevelhebber als verliezer langs te marcheren. Hij kreeg van de Russische generale staf een vrijgeleide naar St. Petersburg.

Door die vreemde beslissing was niet alleen het leger beledigd, maar heel Rusland.

Het is bekend dat de Engelsen al sinds de oudheid hebben geprobeerd het Russische rijk te ondermijnen, soms met behulp van Perzië en soms van Turkije. Tijdens het bewind van Nadir Sjah in Perzië verscheen een avonturier, Elton, op het toneel die hem aanmoedigde om Rusland aan te vallen. De militaire voorbereidingen waren al begonnen, toen in Perzië een opstand uitbrak en Nadir Sjah werd gedood.

Perzië verviel in anarchie. De geschiedenis en de poging om Rusland aan te vallen werden tijdelijk vergeten. In diezelfde tijd bracht de Britse ambassadeur in St. Petersburg, Whitworth, veel tijd door met koningin Catherina, en later met Catherina II.

Toen generaal Oglobzhio in Alexandroupolis het verslagen Anatolische leger had ontwapend, weigerde pasja Ziuli, de commandant van het Turkse leger, zijn wapens over te dragen aan, zoals hij hem noemde, een verrader, maar toen hij over mijn vader hoorde, overhandigde hij zijn wapens aan hem, in zijn ogen een waardige man. Zijn geweer werd lange tijd bij ons thuis bewaard en later heb ik het overgedragen aan het Museum van Georgië.

Toen mijn vader het wapen van de pasja aannam, trok een knappe jonge militair zijn aandacht. Het bleek de adjudant van de pasja te zijn, die bescheiden achter hem stond.

Pasja stelde zijn adjudant aan mijn vader voor en liet hen met elkaar praten. Mijn vader sprak met die jonge man en vroeg naar zijn identiteit.